

Присвячується колезі, академіку Академії педагогічних наук України,
доктору філологічних наук, Заслуженому професорові університету
Мацько Любові Іванівні

ЗРІДНИЛАСЯ НАВІКИ З УКРАЇНСЬКИМ СЛОВОМ

Любов Іванівна Мацько належить до тих великих достойників, яких знає й шанує Україна. Вона талановитий учений-мовознавець, праці якого на слуху і в дії: їх читають і знають не лише лінгвісти, на них покликаються молоді й маститі дослідники українського слова. Розпочавши свою наукову стежину з посади референта директора Інституту мовознавства імені О. О. Потебні, де на початку 60-х років ХХ століття билося серце академічної філологічної науки, Любов Іванівна вийшла на широкий самостійний шлях видатного науковця, істинного знавця й палкого прихильника Українського Слова: стала доктором філологічних наук, професором, дійсним членом Академії педагогічних наук, відмінником освіти України, заслуженим працівником народної освіти України. Про її заслуги в царині української лінгвістики, про щоденну невтомну працю й спрагу до знань свідчать високі державні нагороди: орден княгині Ольги III ступеня, орден святих Кирила і Мефодія.

У науку Любов Іванівна входила як граматист, але утвердилася в ній і як оригінальний стиліст. Не могла вона зупинитися в морфологічно-синтаксичному царстві, у трохи сухуватій сфері науки про мову, її – витончену естетку, чутливу до краси довкілля, ніжної душі жінку – вабило інше: живодайна словесна стихія, лінгвопоетика. Залюблена у квіти, не змогла залишитися байдужою й до цвіту літературного, до барв, які випромінюють твори класиків українського красного письменства. Захопилася поетичним життям слова й виховала – без перебільшення – плеяду вдумливих і талановитих стилістів, які розвивають і примножують ідеї свого вчителя, а головне – пристрасно й вірно служать рідній мові.

Захоплює Любов Іванівну лінгвосвіт українських майстрів мистецтва слова. Вона вміє вирізняти риси їхнього ідіостилу, переконливо доводячи, що кожен із письменників неповторний і неперевершений у своїх творіннях. Любов Іванівна сказала вагоме слово про мовну практику Івана Котляревського й Тараса Шевченка, Лесі Українки й Івана Франка, однією з перших проникла у сповнену секретів творчу лабораторію Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Олександра Довженка. Поєднувати лінгвістичний і літературознавчий аналізи – справа не з простих. Вона під силу справжнім інтелектуалам-філологам, дослідникам широкого наукового діапазону, з-поміж яких і Любов Мацько.

Гідний подиву соціолінгвістичний набуток Л. І. Мацько. Вона виважено, переконливо, сміливо, толерантно виборювала у своїх дослідженнях право української мови на її вільний розвій, самостійність, соборність, обстоювала її державність, картала україноненависників, манкуртів. А ще – Любов Іванівна запропонувала власну модель виходу зі складної мовної ситуації. Як маяк серед темного моря, показала державотворцям правильний шлях розвитку мови титульної нації, установила пріоритети мовної політики, з-поміж яких – утвердження української мови в усіх сферах суспільного буття, надання їй виняткової уваги як навчальному предметові в загальноосвітній школі й у виші, мовне виховання молоді. Останнє, будемо відвертими, загубилося в тенетах

комуністичної доктрини, точніше, ідеологи-інтернаціоналісти перепинили йому дорогу, бо добре затирили з історії, що в мовному вихованні – сила і міць нації, суть національної ідеї, усього того, чого нам сьогодні бракує й без чого ми страждаємо духовно та матеріально, – українознавства й українолюбства. Не випадково Любов Іванівна взялася за створення державного стандарту шкільної освіти, підготувала низку підручників, посібників для школярів і студентів.

Любов Іванівна – учений і педагог із Божою іскрою. Вона своїм учительським подвижництвом виховала тисячі словесників. Знаходить час ця невтомна трудівниця й для громадської роботи (всі скаржаться на його брак, а наша ювілярка просто вміє раціонально використовувати миті, дні, роки): робота на радіо, сотні виступів перед поважними аудиторіями (у Києві її знають у найвищих інстанціях). А ще вона – член журі різних олімпіад, конкурсів. У тому, що Міжнародний конкурс знавців української мови імені Петра Яцика, попри різні перешкоди, діє, велика заслуга Любові Мацько.

Здається, що часу в добі для Любові Іванівни більше, ніж для інших людей: так багато вона встигає зробити добрих справ на благо української науки й просвіти. А втім, коли дивишся на цю красиву жінку, здається, час для неї зупинився, бо завжди незмінно чарівною залишається її усмішка, завжди випромінюють внутрішнє сяйво очі, надзвичайно жіночно, граційно й привабливо тримається та, на чий тендітні плечі ліг тягар нелегкої, аж навіть чоловічої, праці – розбудови національної мовознавчої науки, духовного наставництва, учительства, новаторства. Як свого часу Леся Українка, Ліна Костенко, росіянка Анна Ахматова увійшли сміливою ходою в середовище поетів-чоловіків, так і Любов Мацько стала однією з представниць не такої вже численної когорти доблесного жіноцтва поруч із видатними науковцями-чоловіками. І тому про неї якось не випадає казати професорка, учена, а тільки ось так, із великою повагою: Професор, Учений-Мовознавець. Утім, наукова діяльність і жіночність гармонійно злилися в образі, життєвому стилі Любові Іванівни.

Якщо говорити про чесноти Любові Іванівни, то це, найперше, – розум і мудрість. Не всі науковці мають їх. Мудрості, на жаль, бракує багатьом. У цієї жінки вона природна, і щира, й усякчас спрямована на добро. Нелегке життя (батька забрала Друга світова війна, мама теж рано пішла за одвічну межу) умудрювало й гартувало Любов Іванівну не за літами. Може, тому, що зазнала горя сама, вона вміє так співчувати людям. Усі, хто спілкується з нею, відчують тепло її серця, широчінь душі, прагнення підставити своє плече, порадити й розрадити; не помічають дистанції чи ділової холодності в голосі та серці співрозмовниці, бо просто й легко веде науковий і життєвий діалог академік зі своїми учнями й колегами. Тому й ідуть до неї – як до професора і як до людини – за порадою, допомогою з усієї України. Усіх причастить мудрістю ця жінка.

Про речі високі й звичайні говорить Любов Іванівна виважено, рівно. Коли ж заходить мова про долю рідного слова, якось запалюється вона, по-особливому заяскравлюється, відчувається, що пропускає буття мови, кожну клітинку її екзистенції крізь серце й душу. А ще наділена Любов Іванівна талантом ритора.

Сама написала книгу про красномовство. За гарною формою ніколи не забуває про зміст промови, чим запалює навколо себе інших, переконує їх. Сказане нею стає зрозумілим, доступним людям різних зацікавлень та професій, а не лише філологам.

Жінка щаслива у своїх дітях. Господь благословив таким щастям і Любов Іванівну. Мамину філологічну долю повторюють донечки – Леся та Оксана, які стали кандидатами філологічних наук, знаними в Україні лінгвістами, обрали милу нениному серцю галузь – стилістику. Разом із доньками написала Любов Іванівна підручник «Стилiстика української мови». Родина Мацьків підготувала також цінні й цікаві лексикографічні праці, збірники диктантів. Не можна оминати ще однієї залюбленості професора Мацько – словництва. Вона не лише не боїться й любить заглядати у словники, як радив колись Максим Рильський, а й сама укладає їх і цим самим допомагає іншим доглядати і плекати сад своєї мовленнєвої культури. Професор випустила у світ низку перекладних лексикографічних довідників, у яких представлена безеквівалентна лексика, фахова термінологія.

До ювілею Любов Іванівна прийшла з добрим ужином, подарувала читачам понад тридцять книг, окрім того – велику кількість статей. І продовжує невтомно працювати й далі. Засвітила своє ім'я на українському духовному овиді, запалила на ньому свою зірку – яскраву, надійну, яка осяяла шлях у життя і в науку багатьом. За це їй низько вклоняються і завжди будуть вдячними люди. Кожен миг життя Любові Іванівни – це відповідь сучасникам та нащадкам на питання про те, заради чого і як повинна жити людина, аби увічнити своє ім'я не марнославством чи миттєвими почестями, а доброю славою, не легкою удачею, а “сродною працею”, що приносить щедрі плоди, не зовнішнім блиском-хизуванням, а глибинним багатством, гармонією душі та розуму, красою людини внутрішньої.

Своїй колезі, учителеві, порадниці бажаю успіхів, творчого горіння на лінгвістичній ниві, яскравих ідей та міцного здоров'я для втілення всіх творчих і наукових задумів. Нехай барвистими квітами буде встелена Ваша життєва дорога, куди б Ви не прямували нею – на роботу чи до рідної домівки, в університетську аудиторію чи на лекцію в адміністративну установу, у школу чи на телебачення, у глибини граматичного, стилістичного чи літературознавчого аналізу. Нехай вічно прихильним буде до Вас Українське Слово, якому присвятили Ви своє життя, свою любов без останку, нехай відкриває воно Вам свої нові таємниці й цікавинки, якими Ви не забаритеся щедро поділитися з усіма тими, хто шанує Вас і потребує вогню Ваших думок. Многая літа нехай горить людям Ваш вогник розуму й любові й запалюється ще дужче новою силою українолюбства, наснаги, духовного та земного щастя.

*Щиро Ваш полтавець Микола Степаненко –
доктор філологічних наук,
професор*